

نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی علوم پایه دانشگاه علوم پزشکی کرمان در خصوص ارائه خدمات کتابدار پزشکی در جستجو و بازیابی اطلاعات

مهديه قضي^{۱*}، مژده سلاجقه^۲

• دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۱۰/۲۰ • پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۱۱/۱۸

مقدمه: در جهان امروز با ظهور و رشد سریع انواع فناوری‌های نوین اطلاعات، حضور یک فرد متخصص اطلاع‌یابی می‌تواند نقش مهمی در تأمین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی داشته باشد. هدف از این پژوهش بررسی نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی کرمان در خصوص ارائه خدمات کتابدار پزشکی بود.

روش: تحقیق حاضر یک بررسی کاربردی و از نوع توصیفی - تحلیلی است. جامعه پژوهش شامل ۶۵۰ نفر دانشجویان تحصیلات تکمیلی پایه دانشگاه علوم پزشکی کرمان می‌باشند که در این تحقیق نمونه با توجه به فرمول کوکران و به صورت تصادفی ساده ۱۵۰ نفر انتخاب گردید. روایی پرسشنامه‌ها توسط متخصصان تأیید و برای سنجش پایایی از روش ثبات درونی ($\alpha = ۰/۸۲$ ضریب آلفای کرونباخ) استفاده شد. داده‌ها در نرم افزار SPSS نسخه ۱۸ تحلیل شدند.

نتایج: در جامعه دانشجویان تحصیلات تکمیلی علوم پایه دانشگاه علوم پزشکی کرمان ۶۰/۷ درصد موافق خدمات جستجو و بازیابی اطلاعات کتابداران پزشکی، ۶۴/۷ درصد موافق خدمات پژوهشی کتابداران پزشکی و ۶۱/۳ درصد نیز موافق خدمات آموزشی کتابداران پزشکی بودند و در نهایت نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی در مورد جستجو و بازیابی اطلاعات با میانگین ۴/۱۳ در سطح مطلوب ارزیابی می‌شود.

نتیجه‌گیری: از پژوهش حاضر نتیجه می‌گیریم که اکثر دانشجویان تحصیلات تکمیلی پایه دانشگاه علوم پزشکی کرمان دیدگاه مثبتی نسبت به خدمات کتابداری پزشکی داشتند و کتابداران پزشکی نقش بسیار با ارزشی در ارائه خدمات آموزشی و پژوهشی و جستجو و بازیابی اطلاعات در سیستم دانشگاه برای دانشجویان ایفا می‌کنند.

کلید واژه‌ها: کتابدار پزشکی، خدمات جستجوی اطلاعات، خدمات بازیابی اطلاعات، خدمات اطلاع‌رسانی پزشکی

• **ارجاع:** قضي مهديه، سلاجقه مژده. نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی علوم پایه دانشگاه علوم پزشکی کرمان در خصوص ارائه خدمات کتابدار پزشکی در جستجو و بازیابی اطلاعات. مجله انفورماتیک سلامت و زیست پزشکی ۱۳۹۳؛ ۲(۲): ۱۱۲-۱۰۴.

۱. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده ادبیات، دانشگاه آزاد اسلامی کرمان، کرمان، ایران.

۲. دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده ادبیات، دانشگاه باهنر کرمان، کرمان، ایران.

* **نویسنده مسؤول:** کرمان، بلوار هفت باغ، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، دانشکده داروسازی

مقدمه

کتابدار پزشکی، فرد متخصص و توانمندی است که می‌تواند در تأمین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی نقش مؤثری ایفا نماید و کتابدار بالینی، شغلی است که در آن کتابدار با جستجوی دقیق و مناسب، اطلاعات مورد نیاز و مرتبط را گزینش می‌کند و به همراه مدارک معتبر، در اسرع وقت در اختیار دانشجویان تحصیلات تکمیلی، پزشکان و کادر درمانی قرار می‌دهد [۱].

دانشجویان تحصیلات تکمیلی پزشکی با توجه به رشد فناوری اطلاعات و افزایش نامحدود منابع پزشکی، با مشکلاتی در جستجو و بازیابی اطلاعات روبه‌رو هستند. بنابراین حضور یک فرد متخصص اطلاع‌یابی، می‌تواند نقش مهمی در تأمین نیازهای اطلاعاتی آن‌ها و در نتیجه ارتقاء کیفیت خدمات پزشکی داشته باشد.

یکی از مهم‌ترین عرصه‌های فعالیت کتابداران پزشکی، کمک در جستجو و بازیابی اطلاعات مرتبط با نیاز اطلاعاتی دانشجویان پزشکی می‌باشد. جستجوی اطلاعات در محیط اینترنت و به ویژه وب دارای اهمیت زیادی است. به دست آوردن اطلاعات مرتبط و مفید در ارتباط با نیاز اطلاعاتی کاربر، کاری دشوار است [۲].

فعالیت اصلی کتابدار و اطلاع‌رسان بالینی که در واقع همان متخصصان اطلاع‌رسانی می‌باشند به‌عنوان پلی ارتباطی میان منابع و متون منتشرشده در انواع مختلف محمل‌های اطلاعاتی از یک‌سو و پزشکان، کادر درمانی و بالینی، پژوهشگران، محققان، دانشمندان، دانشجویان علوم پزشکی و نیز عموم مردم از سوی دیگر هستند [۳].

این پژوهش با هدف شناسایی دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی کرمان در خصوص ارائه خدمات کتابداری پزشکی انجام شد تا میزان ضرورت و نیاز به شکل‌گیری این فعالیت برآورد شود. نتایج این تحقیق می‌تواند ضمن این که کاهش شکاف اطلاعاتی را فراهم آورد، به روشن شدن جایگاه کتابداران و اطلاع‌رسانان بالینی کمک نموده و شرایطی را به وجود آورد تا نقش واقعی آن‌ها در سیستم‌های آموزشی و پژوهشی مورد توجه قرار گیرد و به این ترتیب گام مؤثری در جهت ارتقاء جایگاه کتابدار پزشکی برداشته شود.

از پژوهش‌های خارجی می‌توان به «پروژه کتابدار پزشکی» که در شمال والس، توسط گروه مطالعات دانشگاه ولز که در مجله آبريست در سال ۲۰۰۵ به چاپ رسیده است اشاره کرد، هدف از این بررسی ارزیابی خدمات اطلاع‌رسانی کتابداران بالینی بر روی

کارکنان بالینی و مشاهده تأثیر خدمات آن‌ها در روند کارهای پژوهشی، جستجو و بازیابی اطلاعات می‌باشد که در این بررسی مشخص شده کتابداران بالینی نقش بسزایی در بهبود کیفیت و خدمات آن‌ها دارند [۴]. در مطالعه دیگری که در فوریه ۲۰۰۴ توسط شخصی به نام Linda Wand در بخش کتابداری و اطلاع‌رسانی بیمارستان دانشگاه لستر با عنوان «بررسی بر روی کتابدار پزشکی در انگلستان» صورت گرفت، مشخص شد که کتابدار بالینی در شکل و محتوای کار تیم پزشکی می‌تواند بسیار مفید و ثمر بخش باشد. این پژوهش یک نظر سنجی و کار توصیفی بوده است [۵]. Davidoff و Florance در سال ۲۰۰۰ در پژوهشی با موضوع «اطلاع‌رسانی بالینی به عنوان یک حرفه جدید در سلامت» این حوزه را به عنوان کارکنان دانش در دو بخش اطلاعات و علوم بالینی آموزش دیده معرفی کردند که می‌تواند به بازیابی اطلاعات، ترکیب اطلاعات و در اختیار قرار دادن آخرین اطلاعات پزشکی برای تیم مراقبت درمانی بپردازد. براساس این مطالعه برای کتابدار پزشکی دو صلاحیت اصلی را لازم می‌دانند، یکی درک روشن از علم اطلاعات و دیگری ضرورت کادر بالینی. در این پژوهش نقش و جایگاه کتابدار و اطلاع‌رسان پزشکی مثبت ارزیابی شد [۶]. Flynn و McGuinness در سال ۲۰۱۱ به بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتارهای اطلاع‌یابی ۲۲ پزشک و نگرش آن‌ها به اطلاع‌رسانان بالینی در دو بیمارستان عمومی در ایرلند پرداختند که نتایج این مطالعه نشان داد، تأمین نیازهای اطلاعاتی پزشکان برای درمان بیماران با محدودیت‌هایی از جمله نداشتن وقت کافی که باید صرف جستجوی اطلاعات معتبر و روزآمد برای به دست آوردن آخرین اطلاعات درمانی و تشخیص باشد؛ دسترسی نامناسب به منابع اطلاعاتی که ناشی از نداشتن آگاهی از نحوه صحیح جستجوی اطلاعات می‌باشد مواجه بود. از دیگر نتایج این مطالعه که به بررسی نقش و جایگاه کتابدار بالینی پرداخت در زمینه همیاری به پزشکان در تشخیص و درمان بیماری، شاخص‌هایی مانند فراهم‌آوری اطلاعات مناسب، ذخیره و بازیابی اطلاعات، سازماندهی و ارزیابی آن‌ها، بسیار مثبت ارزیابی شد - [۷]. Brettle و همکارانش در سال ۲۰۱۱ در مطالعه‌ای نظام-مند به «ارزیابی خدمات کتابدار بالینی» پرداختند که نتایج آن‌ها نشان داد تأثیر خدمات کتابدار بالینی روی تصمیم‌گیری بالینی، تشخیص و انتخاب مؤثر دارو و درمان، مثبت ارزیابی شده است و همچنین کیفیت خدمات کتابدار بالینی رو به پیشرفت است - [۸]. Rankin و همکارانش در پژوهشی که در سال ۲۰۰۸ به روش مرور نظام‌مند با عنوان «ظهور تخصص اطلاع‌رسان

بالینی» انجام دادند، نشان دادند که طراحان برنامه‌های اطلاع-رسانی بالینی بسیار در امر آموزش کمک خواهند کرد، علاوه بر این نقش کتابداران و اطلاع‌رسان بالینی روی مدیریت اطلاعات، انتشار اطلاعات و نیز اقتصاد اطلاعات بسیار مؤثر است [۹]. از نمونه پژوهش‌های انجام شده در ایران می‌توان به مطالعه موحدی و همکارانش با عنوان دیدگاه پزشکان مرکز آموزشی درمانی الزهرا در خصوص ارائه خدمات کتابدار بالینی در سال ۱۳۹۲ اشاره کرد، در این مقاله ۶۰/۳ درصد جامعه پزشکان حضور تمام وقت در بیمارستان و نداشتن وقت کافی را مشکل موجود در دستیابی به اطلاعات جدید دانستند و ۵۲/۵ درصد اظهار داشتند که به فرد متخصص جستجوی اطلاعات نیاز دارند [۱].

روش

تحقیق حاضر یک بررسی کاربردی و از نوع توصیفی-تحلیلی است که انتظار می‌رود از یافته‌ها و نتایج آن جهت مشخص شدن نقش و جایگاه کتابدار و اطلاع‌رسان پزشکی در سیستم‌های پژوهشی و آموزشی استفاده شود. از نظر روش پژوهش، رویکردی ترکیبی است و از هر دو رویکرد کیفی و کمی استفاده می‌شود.

در این پژوهش، جامعه آماری شامل دانشجویان تحصیلات تکمیلی پایه دانشگاه علوم پزشکی کرمان که در نیمسال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ مشغول به تحصیل بوده‌اند می‌شود، که در مجموع ۶۵۵ نفر بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده ۲۵۰ دانشجو به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته‌ای بود که روایی پرسشنامه توسط متخصصان تأیید و برای سنجش پایایی از روش ثبات درونی (۰/۸۲=ضریب آلفای کرونباخ) استفاده شد. داده‌ها در نرم افزار SPSS نسخه ۱۸ تحلیل و در قالب آمار توصیفی با استفاده از جداول، نمودارها و آمار استنباطی ارائه شدند. سؤالات پرسشنامه شامل ۳۳ سؤال می‌باشد که در برگیرنده خدمات آموزشی، پژوهشی و جستجو و بازیابی اطلاعات کتابدار بالینی می‌باشند که براساس مقیاس ۵ گزینه‌ای لیکرت از طیف خیلی کم، کم، تاحدودی، زیاد و خیلی زیاد مرتب شده بودند.

نتایج

از میان ۱۵۰ پرسشنامه جمع آوری شده، ۶۲/۷ درصد زنان و ۳۶ درصد مردان به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند و این نشان دهنده بیشتر بودن جمعیت زنان در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی پایه دانشگاه علوم پزشکی کرمان می‌باشد. بیشترین درصد فراوانی سن پاسخگویی به سؤالات بین ۳۰-۲۶ سال بوده که نشان دهنده جوان بودن دانشجویان تحصیلات تکمیلی پایه دانشگاه علوم پزشکی کرمان می‌باشد که (۴۲/۷٪) را تشکیل می‌دهند. ۱۲۰ نفر (۸۰٪) فوق لیسانس و ۳۰ نفر (۲۰٪) دکتری می‌باشند، این مقدار مشخص کننده این است که دانشجویان فوق لیسانس بیشترین تعداد دانشجویان تحصیلات تکمیلی پایه دانشگاه علوم پزشکی کرمان را در بر می‌گیرند. سؤالات استفاده شده در این پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

۱- نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی در مورد خدمات

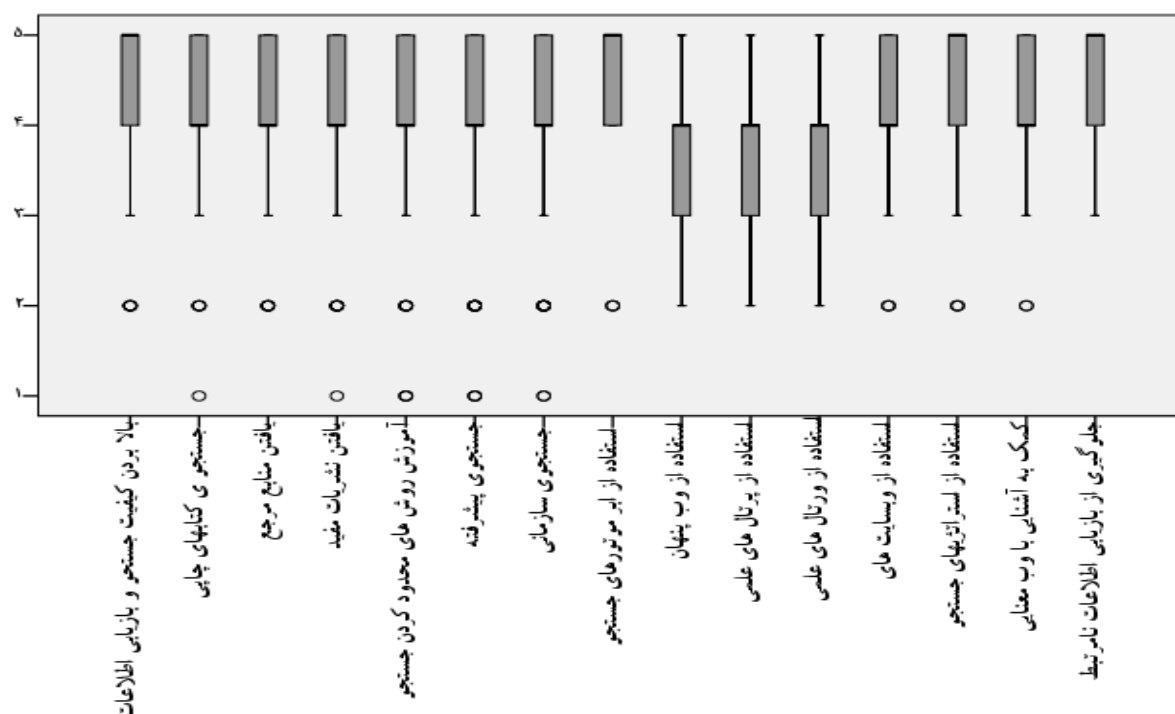
جستجوی و بازیابی اطلاعات کتابداران پزشکی چگونه است؟

متغیر جستجو و بازیابی اطلاعات شامل ۱۵ سؤال پرسشنامه می‌باشد، از بین ۱۰۰ درصد پاسخ دهنده‌ها به سؤالات خدمات جستجو و بازیابی اطلاعات، ۶۰/۷ درصد نگرش موافق داشتند، ۲۷/۳ درصد کاملاً موافق این خدمات بودند و بقیه بی‌نظر و مخالف بودند و این آمار نشان دهنده نگرش مثبت و موافق دانشجویان تحصیلات تکمیلی نسبت به خدمات جستجو و بازیابی اطلاعات ارائه شده توسط کتابدار بالینی می‌باشد (نمودار الف).

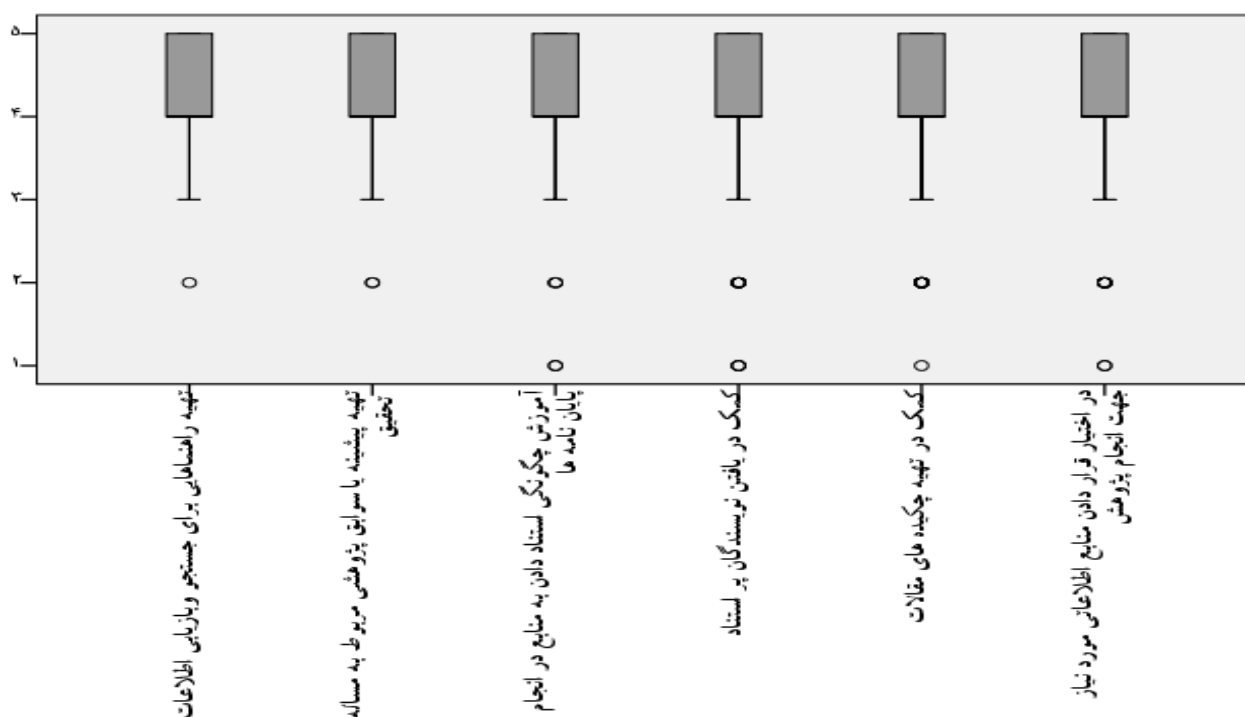
۲- نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی در مورد خدمات

پژوهشی کتابداران پزشکی چیست؟

متغیر خدمات پژوهشی کتابداران پزشکی شامل ۶ سؤال پرسشنامه می‌باشد. در مجموع نظر پاسخگويان در مورد خدمات پژوهشی کتابداران توسط کتابداران موافق بوده است. توزیع فراوانی متغیر خدمات پژوهشی کتابداران نشان می‌دهد که ۶۴/۷ درصد نظر موافق، ۲۴ درصد کاملاً موافق و بقیه بی‌نظر یا مخالف بودند و باز این درصد نشان دهنده نگرش مثبت و موافق دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه بر روی خدمات پژوهشی کتابداران پزشکی دانشگاه می‌باشد (نمودار ب).

نمودار الف: توزیع فراوانی سؤالات تشکیل دهنده متغیر جستجو و بازیابی اطلاعات

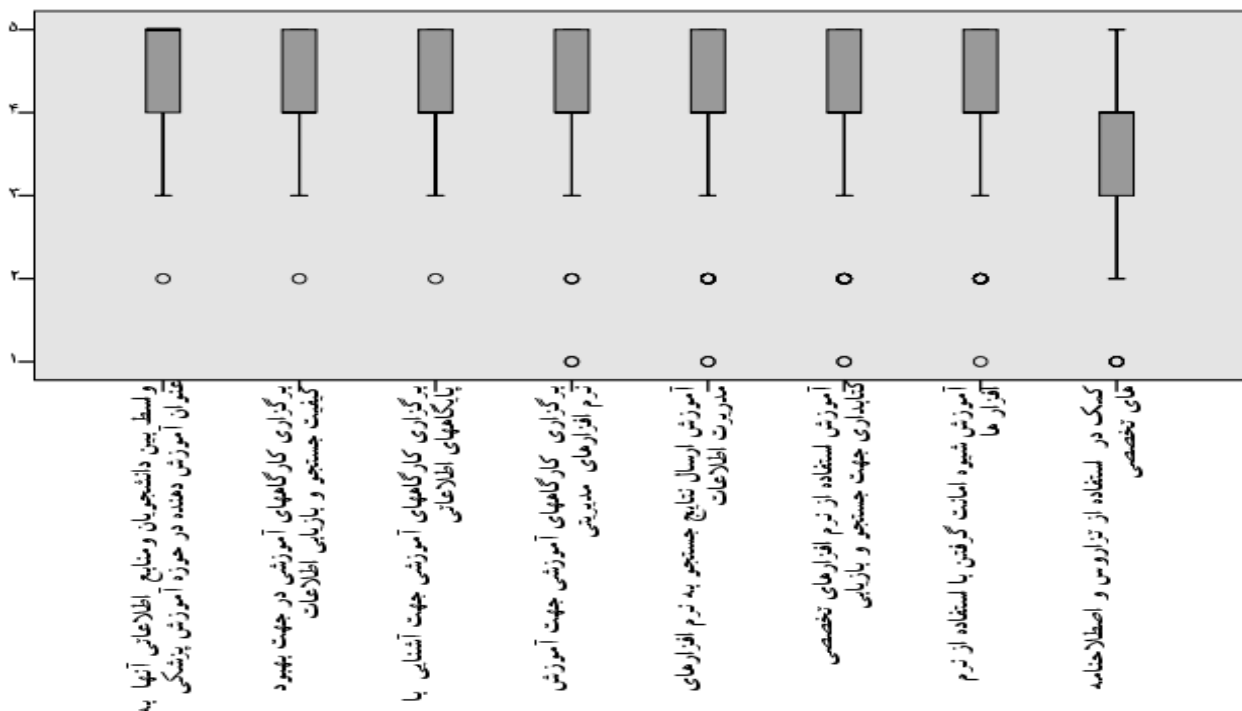

نمودار ب: توزیع فراوانی سؤالات تشکیل دهنده متغیر خدمات پژوهشی کتابداران

۳- نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی در مورد خدمات آموزشی کتابداران پزشکی چگونه است ؟
 متغیر خدمات آموزشی کتابداران شامل ۸ سؤال پرسشنامه می باشد، در مجموع با توجه به میانه و میانگین توزیع فراوانی

نظر و مخالف بودند (نمودار ج).

متغیر خدمات آموزشی کتابداران، ۶۱/۳ درصد موافق خدمات آموزشی کتابداران پزشکی، ۲۴/۷ درصد کاملاً موافق و بقیه بی

نمودار ج: توزیع فراوانی سؤالات تشکیل دهنده متغیر خدمات آموزشی کتابداران

بحث و نتیجه گیری

با توجه به نقش مهمی که کتابدار و اطلاع رسان پزشکی در تأمین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی کرمان دارد، این پژوهش با هدف ارزیابی خدمات آموزشی، پژوهشی و جستجو و بازیابی اطلاعات آنها انجام گرفته است.

نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی در مورد خدمات جستجو و بازیابی اطلاعات شامل ۱۵ سؤال پرسشنامه می باشد که در مجموع با توجه به میانه و میانگین نمره محاسبه شده، نظر پاسخگویان در مورد جستجو و بازیابی اطلاعات توسط کتابداران موافق بوده است. دلایل احتمالی مثبت بودن نگرش می تواند رسالت رشته کتابداری پزشکی و اهمیتی که برای خدمات جستجو و بازیابی اطلاعات قائل هستند و همچنین وجود پایگاههای اطلاعاتی مختلف و فراوان در زمینه پزشکی و وقت و زمان محدودی که جامعه پزشکی با آن روبرو هستند و از همه مهم تر این که کتابداران در کتابخانه های پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان به صورت آنلاین و با استفاده از

پست الکترونیک و یا حتی سرویس پیام کوتاه پاسخگوی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در جستجو و بازیابی اطلاعات هستند باشد. از منابع با نتایج مشابه می توان به نتایج موحدی و همکارانش (۱۳۹۲) اشاره کرد [۱].

متغیر خدمات پژوهشی کتابداران پزشکی شامل ۶ سؤال پرسشنامه می باشد. دلایل احتمالی جهت مثبت بودن نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی عبارتند از: کمک به پژوهشگران برای تهیه منابع و مآخذ، کمک در یافتن نویسندگان پراستناد، کمک در تهیه پیشینه یا سوابق تحقیق، کمک در تهیه چکیده های مقالات و در اختیار قرار دادن منابع اطلاعاتی مورد نیاز جهت انجام پژوهش. این گونه خدمات توسط کتابداران پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان به خوبی انجام می شود و جزء خدمات پژوهشی آنها محسوب می شود. Brettle و همکارانش (۲۰۱۱)، چهار مدل در ارائه خدمات بالینی را نشان می دهد که بیانگر نقش و تأثیر مثبت خدمات کتابدار بالینی روی صرفه جویی در زمان تیم حرفه ای سلامت، فراهم آوری اطلاعات مرتبط و مناسب، ارائه خدمات و اطلاعات معتبر با کیفیت بالا می باشد. همچنین تأثیر خدمات کتابدار بالینی روی

بود، از جمله: نداشتن زمان کافی که باید صرف جستجوی اطلاعات معتبر و روزآمد برای به دست آوردن آخرین اطلاعات درمانی و تشخیص شود و دسترسی نامناسب به منابع اطلاعاتی که ناشی از جستجوی اطلاعات توسط وی می‌باشد. اطلاع- رسانی بالینی با روزآمدن نگه داشتن خود و همگام شدن با تغییرات روزافزونی که در علم پزشکی وسایر تخصص‌های پزشکی رخ می‌دهد، و همچنین با انتشار یافته‌های پژوهش، سازماندهی ژورنال کلاب‌ها و آموزش بین رشته‌ای نقش حرفه‌ای خود را به خوبی ایفا می‌نمایند که نتایج پژوهش حاضر را تأیید می‌کند [۷].

در بررسی رابطه بین جنسیت پاسخگویان با نگرش آن‌ها در خصوص ارائه خدمات کتابدار پزشکی در جستجو و بازیابی اطلاعات که با آزمون من ویتنی انجام گرفته مقدار $P=0/048$ کمتر از سطح معنی‌داری (۰/۰۵) می‌باشد، لذا فرض صفر رد می‌شود و می‌توان ادعا کرد نگرش استفاده کنندگان زن و مرد در خصوص ارائه خدمات کتابدار پزشکی در جستجو و بازیابی اطلاعات یکسان نیست. یکی از مهم‌ترین دلایل احتمالی این نتیجه وجود جمعیت بیشتر زنان در جامعه پزشکی و در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه می‌باشد و از دیگر دلایل آن همکاری بیشتر زنان در پاسخگویی به سؤالات پرسشنامه می‌باشد. از دلایل احتمالی دیگر می‌توان به این مورد اشاره کرد که اکثر کتابداران پزشکی زن هستند و دانشجویان دختر راحت‌تر با کتابداران برای رفع نیاز خود ارتباط برقرار می‌کنند.

در بررسی رابطه بین میزان تحصیلات پاسخگویان و نگرش آن‌ها در خصوص ارائه خدمات کتابدار پزشکی در جستجو و بازیابی اطلاعات که با آزمون کروسکال والیس انجام گرفته مقدار $P=0/619$ به دست آمده، بیشتر از سطح معنی‌داری (۰/۰۵) می‌باشد لذا فرض صفر رد نمی‌شود و می‌توان ادعا کرد نگرش افراد دارای میزان تحصیلات متفاوت در خصوص ارائه خدمات کتابدار پزشکی در جستجو و بازیابی اطلاعات یکسان است. از دلایل احتمالی این نتیجه می‌توان به یکسان بودن محیط آموزشی دانشجویان مختلف با میزان تحصیلات متفاوت اشاره کرد که در نهایت همه آن‌ها در یک محیط آموزشی و با امکانات یکسان مشغول به تحصیل می‌باشند و همچنین ارائه خدمات کتابداران پزشکی به تمام دانشجویان با مقاطع تحصیلی متفاوت یکسان می‌باشد و نشانگر این است که کتابدار پزشکی وظیفه خود را بدون توجه به مقطع تحصیلی دانشجویان انجام می‌دهد.

تصمیم‌گیری بالینی و تشخیص و انتخاب مؤثر دارو و درمان، مثبت ارزیابی شده است که نتایج این تحقیق با پژوهش حاضر شباهت دارد [۸].

متغیر خدمات آموزشی کتابداران شامل ۸ سؤال پرسشنامه می‌باشد که در مجموع با توجه به میانه و میانگین نمره محاسبه شده، نظر پاسخگویان در مورد خدمات آموزشی کتابداری توسط کتابداران موافق بوده است دلایل احتمالی مثبت بودن نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی نسبت به کتابداران پزشکی این است که کتابدار پزشکی به عنوان واسطه بین دانشجویان و منابع اطلاعاتی می‌باشند و همچنین با برگزاری کارگاه‌های آموزشی در جهت بهبود کیفیت جستجو و بازیابی اطلاعات، آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی، آموزش نرم‌افزارهای مدیریتی، ارسال نتایج جستجو به نرم‌افزارهای مدیریت اطلاعات، استفاده از نرم‌افزارهای تخصصی کتابداری جهت جستجو و بازیابی شیوه امانت گرفتن با استفاده از نرم‌افزارها و کمک در استفاده از تزاروس و اصطلاحنامه‌های تخصصی می‌باشند که همه این خدمات آموزشی به خوبی توسط کتابداران پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی کرمان انجام می‌شود و دانشگاه در جهت برگزاری کلاس‌های آموزشی به خوبی این خدمات را پشتیبانی و حمایت می‌کند. بیشتر کارگاه‌های آموزشی توسط کتابخانه مرکزی دانشگاه برگزار می‌شود و دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه با این کلاس‌ها و کارگاه‌ها آشنایی کامل دارند. بیشتر این دوره‌ها برای مقاطع بالا توسط کتابداران پزشکی انجام می‌شود. خدماتی که کتابداران و اطلاع‌رسانان پزشکی به ویژه در زمینه آموزش می‌توانند ارائه دهند، شامل: دسترسی به منابع الکترونیک و چاپی و در اختیار قراردادن آن‌ها به کاربران خود، در دسترس قرار دادن مقالات تمام متن از طریق درخواست امانت بین کتابخانه‌ای، استفاده از خدمات آگاهی‌رسانی جاری و اشاعه‌گزینی اطلاعات و برگزاری کلاس‌های آموزشی جهت آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی عضو دانشگاه کمک شایانی در بهبود جستجو و بازیابی اطلاعات کاربران می‌نمایند. Rankin و همکارانش (۲۰۰۸)، نشان داد که طراحان برنامه- های اطلاع‌رسانی بالینی بسیار در امر آموزش کمک خواهند کرد. علاوه بر این نقش کتابدار و اطلاع‌رسان بالینی روی مدیریت، انتشار و نیز اقتصاد اطلاعات بسیار مؤثر است و نتایج تحقیقات فوق با تحقیق حاضر یکی است و نشان دهنده نقش مهم و اساسی کتابدار پزشکی می‌باشد [۹]. Flynn و McGuinness (۲۰۱۱)، دریافتند که تأمین نیازهای اطلاعاتی پزشکان برای درمان بیماران با محدودیت‌هایی مواجه

بررسی رابطه بین گروه‌های سنی پاسخگویان و نگرش آن‌ها در خصوص ارائه خدمات کتابدار پزشکی در جستجو و بازیابی اطلاعات که با آزمون کروسکال والیس در این زمینه صورت گرفته مقدار $P=0/306$ به دست آمده، بیشتر از سطح معنی داری (0/05) می‌باشد، لذا فرض صفر رد نمی‌شود و می‌توان ادعا کرد که نگرش افراد در گروه‌های سنی مختلف در خصوص ارائه خدمات کتابدار پزشکی در جستجو و بازیابی اطلاعات یکسان است. از دلایل احتمالی به دست آمدن این نتیجه، یکسان بودن خدمات و محیط آموزشی برای گروه‌های سنی مختلف دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه می‌باشد و همچنین انجام وظیفه کتابداران پزشکی در ارائه خدمات آموزشی، پژوهشی و ارائه خدمات جستجو و بازیابی اطلاعات، بدون توجه به سن افراد است.

با توجه به اطلاعاتی که بر روی سایت دانشگاه علوم پزشکی کرمان قرار دارد، خدماتی که کتابداران و اطلاع‌رسانان پزشکی به ویژه در زمینه پژوهش می‌توانند ارائه دهند، شامل: دسترسی به منابع الکترونیک و چاپی و در اختیار قرار دادن آن‌ها به کاربران خود، در دسترس قرار دادن مقالات تمام متن از طریق درخواست امانت بین کتابخانه‌ای، استفاده از خدمات آگاهی-رسانی جاری و اشاعه‌گزینی اطلاعات، برگزاری کلاس‌های آموزشی جهت آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی، می‌تواند کمک شایانی در بهبود جستجو و بازیابی اطلاعات کاربران نماید. از مهم‌ترین وظایف کتابداران پزشکی، کمک به پژوهشگران برای تهیه منابع و مأخذ، کمک در یافتن نویسندگان پر استناد، کمک در تهیه پیشینه یا سوابق تحقیق، کمک در تهیه چکیده‌های مقالات و در اختیار قرار دادن منابع اطلاعاتی مورد نیاز جهت انجام پژوهش می‌باشد [۱۰]، که این گونه خدمات توسط کتابداران پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان به خوبی انجام می‌شود و جزء خدمات پژوهشی آن‌ها محسوب می‌شود.

با توجه به رسالت رشته کتابداری پزشکی و اهمیتی که در خدمات جستجو و بازیابی اطلاعات قائل می‌باشد و با توجه به پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف و فراوانی که در زمینه پزشکی وجود دارد و وقت و زمان محدودی که جامعه پزشکی با آن روبه‌رو هستند، کتابدار پزشکی مهم‌ترین و اصلی‌ترین وظیفه خود را برآورده کردن نیاز اطلاعاتی و در اختیار گذاشتن اطلاعات پزشکی روزآمد به این جامعه می‌داند [۱۰].

دلیل نگرش مثبت و مطلوب دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه در مورد خدمات آموزشی کتابدار پزشکی این است که تمامی دانشجویان تحصیلات تکمیلی به ویژه علوم پایه ملزم به

گذراندن درس سیستم‌های اطلاع‌رسانی پزشکی می‌باشند که به وسیله اعضای هیئت علمی گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی تدریس می‌شود. بنابراین این دانشجویان برای اولین بار به صورت رسمی با خدمات کتابداران پزشکی در این درس آشنا می‌شوند. کتابداران پزشکی به عنوان واسطه بین دانشجویان و منابع اطلاعاتی هستند و همچنین با برگزاری کارگاه‌های آموزشی در جهت بهبود کیفیت جستجو و بازیابی اطلاعات، آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی، آموزش استفاده از نرم افزارهای تخصصی کتابداری جهت جستجو و بازیابی در این زمینه نقش مهمی ایفا می‌کنند. همه این خدمات آموزشی به خوبی توسط کتابداران پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی کرمان انجام می‌شود و دانشگاه در برگزاری کلاس‌های آموزشی به خوبی کتابداران را پشتیبانی و حمایت می‌کند و بیشتر کارگاه‌های آموزشی توسط کتابخانه مرکزی دانشگاه انجام می‌شود و دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه با این کلاس‌ها و کارگاه‌ها آشنایی کامل دارند و بیشتر این دوره‌ها برای مقاطع تحصیلات تکمیلی توسط کتابداران پزشکی انجام می‌شود.

از پژوهش حاضر نتیجه می‌گیریم که اکثر دانشجویان تحصیلات تکمیلی پایه دانشگاه علوم پزشکی کرمان دیدگاه مثبتی نسبت به خدمات کتابداری پزشکی در زمینه آموزش، پژوهش و جستجو و بازیابی اطلاعات داشتند و با خدمات کتابدار پزشکی آشنا بودند. در بررسی که در زمینه رابطه بین گروه‌های سنی و میزان تحصیلات پاسخگویان و نگرش آن‌ها در خصوص ارائه خدمات کتابدار پزشکی در جستجو و بازیابی اطلاعات انجام گرفت، نشان می‌دهد که پاسخگویان با میزان تحصیلات متفاوت و گروه‌های سنی متفاوت در خصوص ارائه خدمات کتابدار پزشکی در جستجو و بازیابی اطلاعات یکسان هستند ولی نگرش استفاده زنان و مردان در خصوص ارائه خدمات کتابدار پزشکی در جستجو و بازیابی اطلاعات یکسان نیست و دلیل آن هم زیاد بودن جمعیت زنان نسبت به مردان در دانشگاه علوم پزشکی می‌باشد.

تشکر و قدردانی

از همکاری صمیمانه کتابداران شاغل در دانشگاه علوم پزشکی کرمان برای کمک در انجام این پژوهش سپاسگزاری می‌شود.

References

1. Movahedi F, Ashrafiriz H, Sharif Moghaddam H. Physicians' perception about the role of clinical librarianship at Alzahra medical center. *Health Management*. 2012;16(54):71-81. Persian.
2. Dorodi F. Study Skills LIS students of Islamic Azad University (Science and Research Branch, Tehran) in Internet searches . *Information Science and Technology*. 2009;24(1):1-36. Persian.
3. Parsiyar P, Valinejhad A. Specialization in library and information: in formationist and medical informatics. On: The second LIS conference martyr Beheshti University Tehran; 2006.
4. Brassey J, Elwyn G, Price C, Kinnersley P. Just in time information for clinicians: a questionnaire evaluation of the attract project. *BMJ*. 2001;322(7285):529-30.
5. Ward L. A survey of UK clinical librarianship: February 2004. *Health Info Libr J*. 2005;22(1):26-34.
6. Davidoff F, Florance V. The informationist: a new health profession? *Ann Intern Med*. 2000;132(12):996-8.
7. Flynn MG, McGuinness C. Hospital clinicians' information behaviour and attitudes towards the 'Clinical Informationist': an Irish survey. *Health Info Libr J*. 2011;28(1):23-32.
8. Brettle A, MadenJenkins M, Anderson L, McNally R, Pratchett T, Tancock J, et al. Evaluating clinical librarian services: a systematic review. *Health Info Libr J*. 2011;28(1):3-22.
9. Rankin JA, Grefsheim SF, Canto CC. The emerging informationist specialty: a Systematic review of the Literature. *J Med Libr Assoc*. 2008;96(3):194-206.
10. Field goals and vision – College of management and information. [cited 2014 Jan 16]. Available <http://smhis.kmu.ac.ir/Images/UserUpload/Document/SMHIS/modiriat%20colg/ahdaf.docx>

Medical Graduate Basic Sciences Students of Kerman University Attitudes Toward Medical Librarians Services in Searching and Retrieval Information

Mahdiah Ghazavi^{1*}, Mozhdeh Salajgheh²

• Received: 10 Jan, 2015

• Accepted: 7 Feb, 2015

Introduction: In today's world by the appearance and the rapid growth of new information technologies, the presence of an expert for finding the information has an important role to meet information needs in medical university. This study was aimed to survey the attitudes of graduate students in presenting medical librarian services in searching and finding information process.

Method: This study is a practical and descriptive-analytical survey. The study population consisted of 650 graduate basic science students in Kerman medical university. In this research, the sample size was selected 150 cases by Cochran formula and as a simple random. Validity of the questionnaire was confirmed by experts and for measuring reliability, interior/internal consistency method (Cronbach coefficient equal to 82%) was used. Data was analyzed using SPSS.v18 software.

Results: In our population study of graduate basic science students in Kerman university of medical sciences, 60.7% were approved with searching and retrieval information services by medical librarians, 61.7% were agreed with the searching services by medical librarians and 61.3 % were approved the educational services by medical librarians and finally the graduate students' mean attitudes about searching and retrieval information services was evaluated 4.13 which was in desirable level.

Conclusion: The results of this study showed that the students have a positive attitude toward medical library services and medical librarians played very important role for giving educational and research services, researching and retrieval information in university system.

Key words: Medical librarian, Searching information services, Retrieval information services, Medical information services

• **Citation:** Ghazavi M, Salajgheh M. Medical Graduate Basic Sciences Students of Kerman University Attitudes Toward Medical Librarians Services in Searching and Retrieval Information. *Journal of Health and Biomedical Informatics* 2015; 1(2): 104-112.

1. M.Sc. in Librarian & Information Sciences, Literature Dept., Islamic Azad University Kerman Branch, Kerman, Iran.

2. Ph.D. in Librarian & Information Sciences, Associate Professor of Information Science and Knowledge Dept., School of Literature, Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran.

*Correspondence: School of Pharmacy, Kerman University of Medical, Haft Bagh Highway, Kerman, Iran.

•Tel: 09137061635

•Email: ghazavi_litm@yahoo.com